

MECHANISOVANÁ ARMÁDA VE FRONTOVÉ ÚTOČNÉ OPERACI

Generálmajor Ladislav Kolovratník

I. Úloha a předurčení mechanisované armády (MA)

Předchůdci MA ve Veliké vlastenecké válce byly tankové armády, kterých se používalo k splnění různých úkolů:

- k dokončení průlomu nepřátelské obrany,
- k obklíčení a zničení silného nepřátelského uskupení,
- k rozvíjení úspěchu na vnější frontě obklíčení.

Tak tomu bylo na příklad v korsuň-ševčenskovské operaci, kdy 5. tanková armáda 2. ukrajinského frontu a 6. tanková armáda 1. ukrajinského frontu spolu s vševojskovými armádami dokončily průlom nepřátelské obrany, čtvrtého dne operace spojily se u Zveningorodu a rozvíjely úspěch na vnější frontě.

Nebo ve východopruské operaci 5. tanková armáda 2. běloruského frontu, zasazená jako rychlá skupina 4. dne operace, již sedmého dne přitiskla k moři východopruská uskupení nepřítele a spolu s 48. armádou vytvořila vnější frontu obklíčení.

V jiných operacích prováděly tankové armády hluboké přímé údery k rozetnutí operačního uskupení nepřítele, což později vedlo k obklíčení a zničení nepřítele po částech (viselsko-oderská nebo sandoměřsko-slezská operace).

V berlínské operaci u 1. běloruského frontu bylo tankových armád použito k narůstání sil vševojskových armád při průlomu hluboko učeněné a předem obsazené nepřátelské obrany.

Zkušenost ukázala, že hlavním nedostatkem tehdejších tankových armád byl malý počet motorisované nebo mechanisované pěchoty a ostatních druhů vojsk v jejich sestavě.

Proto se přikročilo k organizaci mechanisovaných armád. Mechanisovaná armáda v sestavě (na příklad) dvou tankových a dvou mechanisovaných divisí, protiletadlové divise, dělostřelecké brigády, ženijní brigády a raketometného pluku je méně zatížena dělostřelectvem a automobilní technikou a využívajíc tanků a samohybných děl jako úderné síly může provádět manévry daleko rychleji a s větším překvapením nežli vševojsková armáda. Proto může také úspěšněji využívat následků úderů atomových zbraní.

Pro velitele frontu je MA hlavním prostředkem k rozvinutí úspěchu.

Při použití MA v nových podmínkách současných operací třeba vycházet z toho, že vševojsková armáda má nyní větší počet tanků, větší údernou sílu a je schopna nejen prolamovat nepřátelskou obranu na celou taktickou hloubku, ale i ovládnout důležité prostory v hloubce.

Rovněž motorisace vševojskových armád dovoluje jim rychle pomáhat MA v boji se zálohami nepřítele v operační hloubce, a proto MA již nebojuje sama a při střetnutí s nepřátelskými zálohami může se rychle uvolnit k další činnosti.

Z toho vyplývá, že MA je předurčena

- k rozvíjení taktického průlomu v operační hloubce,
- k zakončení obklíčení a zničení silného nepřátelského uskupení,
- k rozvinutí úspěchu až do cíle frontové útočné operace rozdrčením záloh nepřítele po částech, zmařením jejich plánovitého soustředění, desorganisací velení a práce týlu, ovládnutím a udržováním důležitých čar do příchodu hlavních sil frontu,
- k činnosti v prvním sledu frontu.

II. Zásady útočné operace MA.

a) Operační učlenění frontu

V operačním učlenění frontu může být jedna nebo i více MA.

Jedna téměř vždy, dovoluje-li ovšem terén použít svazků tankových a mechanisovaných vojsk.

Dvě nebo více, má-li front rozhodující úkol v strategické operaci.

Může jí být použito v prvním sledu frontu nebo může být zasazena do sražení k rozvinutí úspěchu operace.

1. V prvním sledu zdá se nejvýhodnější použít MA:

- na počátku války s úkolem předstihnout nepřítele a zmařit plánovité soustředění vojsk a ovládnout zvláště důležité prostory;
- v útočné operaci, která je rozvinutím druhého nebo třetího období strategické útočné operace a nezačíná průlomem připravené obrany, zvláště má-li nepřítel v tomto případě v prvním sledu tankové a mechanisované jednotky;
- není-li taktická hloubka obrany veliká a v operační hloubce nepřítel nemá silných záloh;
- je-li připravená obrana nepřítele dostatečně rozrušena AZ, i když má nepřítel v hloubce silné zálohy;
- vyžaduje-li situace pokračovat v útoku bez operační přestávky, nejsou-li vojska frontu ještě soustředěna nebo vázána ničením obklíčeného nepřítele, a konečně
- při zahájení útočné operace na novém směru.

2. Začíná-li útočná operace průlomem připravené obrany nepřítele, která není dostatečně rozrušena AZ, zdá se výhodnější zasadit MA do sražení k rozvinutí úspěchu.

MA může být zasazena do sražení na směr hlavního úderu frontu, nebo jsou-li v sestavě frontu dvě MA a front vede úder na dvou směrech, každá na jednom směru.

Rovněž možno zasadit dvě MA do sražení na směr hlavního úderu současně nebo postupně.

V posledním případě pak mohou být obě zasazeny do sražení k rozvinutí úspěchu nebo druhá dočasně jako druhý sled frontu, v kterémžto případě na dobu plnění úkolu druhého sledu je třeba jí určit hranice pásma činnosti.

b) Činnost MA zasazené do sražení k rozvinutí úspěchu

V tomto případě provádí MA svoji útočnou operaci v rámci útočné operace frontu.

Ta se liší od operace vševojskové armády, pokud jde o obsah, cíl, způsob provedení a rozmach operace. Vševojsková armáda provádí v útočné operaci frontu obvykle dvě operace, každou na hloubku 150 až 200 km.

Cíl útočné operace MA je totožný s cílem operace frontu a MA musí ho dosáhnout dříve nežli vševojskové armády. Proto je hloubka útočné operace MA totožná s hloubkou útočné operace frontu a MA provádí tak jednu útočnou operaci na hloubku 350 až 400 km.

Nelze však vyloučit použití MA na vnitřní frontě k obklíčení a zničení nepřátelského uskupení, nestačí-li k zničení protivníka síly vševojskové armády nebo nemá-li nepřítel v hloubce záloh.

V tom případě provede MA dvě operace, z nichž

- v první obklíčí a zničí v součinnosti s vševojskovými armádami silné uskupení nepřítele a
- v druhé provede přeskupení sil a rozvinutí úspěchu na vnější frontě.

To bude ovšem výjimečný případ, protože se nepřítel bude jistě snažit silnými zálohami osvobodit obklíčené uskupení, a proto MA po zakončení obklíčení bude rozvíjet úspěch na vnější frontě obklíčení a zničení obklíčeného nepřítele případně zpravidla vševojskovým armádám.

Úspěšné rozvíjení útočné operace vyžaduje, aby byly postupně zničeny armádní zálohy a zálohy skupiny armád, dříve než se budou moci spojit k provedení protiúderu nebo k vytvoření nové souvislé obrany.

Tento úkol možno splnit

- rozhodnou činností MA;
- překvapením, nezádržným postupem a širokým manévrem;
- provedením úderů zbraněmi hromadného ničení ve prospěch MA;
- nepřetržitou a pružnou součinností s letectvem, zbraněmi hromadného ničení, výsadkovým vojskem a s ostatními prostředky frontu.

Zvláště důležité je udržet vysoké tempo útoku, které nám umožní získat čas a udržet iniciativu a překvapení. Jaké bude tempo MA, takové bude i tempo frontu.

Za Veliké vlastenecké války bylo tempo tankových armád různé — od 20 km při průlomu obrany do armádního pásma do 100 km v hloubce.

V soudobých podmínkách bude tempo útoku záviset

- na operační sestavě MA,
- na síle odporu nepřítele, jeho sestavě i možnosti provádět protiopatření,
- na vybudování obrany,
- na technickém stavu materiálu,
- na počasí,
- na operační i taktické součinnosti s vševojskovými armádami, letectvem, dělostřelectvem, zbraněmi hromadného ničení a s výsadkovým vojskem,
- na umění provést manévry k rozdrčení nepřítele po částech.

Za průměrné tempo v prvním období frontové operace možno pokládat 30 až 50 km, v dalších 50 až 60 km.

V tom případě provede MA útočnou operaci na hloubku 350 až 400 km za 7 až 9 dní, to jest o 3 až 4 dny dříve než vševojskové armády. Do té doby musí MA udržet dosažený prostor a připravit podmínky pro novou útočnou operaci.

Proto je délka útočné operace MA shodná s délkou útočné operace frontu — 12 až 15 dnů (po odečtení doby do zasazení MA).

Protože MA působí před vševojskovými armádami a základním rysem její bojové činnosti je manévr, neurčuje se jí útočné pásmo, nýbrž jen všeobecný směr. To umožňuje veliteli MA iniciativně volit nejvhodnější způsob manévru při srážce s nepřítelem.

Přesto však vzhledem k velení a k možnosti soustředit síly na směr úderu působí MA obvykle v pásmu 35 až 40 km širokém, to jest 10 až 15 km na divisi v prvním sledu.

Při průlomu spěšně zaujaté nepřátelské obrany v operační hloubce prolamují divise na úseku do 6 km, MA 12 až 18 km.

III. Plánování útočné operace MA

Velitel frontu určuje MA, vycházejí z úkolu a zámyslu frontové operace, bližší a další úkol.

Bližším úkolem MA může být

- zasazení do sražení, rozvinutí úspěchu, rozdrčení bližších operačních záloh mezi pásmem sborových a armádních záloh v součinnosti s mechanizovanými divisemi armád prvního sledu,
- odříznutí ústupových cest nepřítele a obklíčení a zničení jeho hlavních sil v součinnosti s vševojskovými armádami a vzdušným výsadkem nebo rozvíjení úspěchu na vnější frontě obklíčení a rozdrčení přicházejících záloh.

Často souhlasí bližší úkol MA s bližším úkolem frontu a dosahuje hloubky 120 až 200 km.

Další úkol obvykle obsahuje rozvinutí úspěchu do operační hloubky (nebo účast při ničení obklíčeného nepřítele), rozdrčení nepřátelských záloh po částech, odrážení protiúderů, ovládnutí výhodných čar (předmostí) a vytvoření příznivých podmínek pro další frontovou útočnou operaci. Hloubka okolo 200 km.

Hlavní práce spojené s přímou přípravou MA k operaci provádějí se v prostoru soustředění, vzdáleném 80 až 100 km od úseku průlomu.

1 až 2 dny před začátkem útoku přesune se MA obvykle do vyčkávacího prostoru — ne blíže než 30 až 40 km od předního okraje, aby velitelé měli možnost seznámit se s terénem budoucí bojové činnosti a aby bylo možno lépe organisovat součinnost.

Základem plánování je — jako při každé operaci — rozhodnutí velitele, jehož kostru tvoří zámysl operace, v němž třeba určit:

- hlavní úder,
- jaké síly nepřítele, v kterém prostoru a dokdy zničit,
- operační sestavu armády,
- způsob součinnosti mezi svazky MA, se sousedy, s letectvem a s výsadky.

Po zpracování rozhodnutí určuje velitel MA postupně úkoly, které je nutno splnit k dosažení konečného cíle operace a k jejichž splnění je třeba určit operační sestavu MA, způsob manévru a způsob součinnosti s ostatními svazy frontu.

Přitom konkrétní operační sestavu a způsob bojové činnosti armády obvykle bude možno určit jen do splnění bližšího úkolu.

K splnění dalšího úkolu určuje se jen zásadní obsah, hloubka a doba trvání.

Divisím MA určují se úkoly na jednotlivé dny, a to

- bližší, další úkol a směr dalšího útoku (divisím prvního sledu na první den a orientačně všeobecný úkol na druhý den),
- předvídané čáry zasazení a úkoly divisí druhého sledu,
- vyčkávací prostory divisí, způsob a doba jejich zaujetí,
- pochodové osy a čáry zasazení do průlomu,
- čáry rozvinutí,
- způsob úpravy komunikací z vyčkávacího prostoru na čáru zasazení a doba jejich uvolnění,
- posilové prostředky,
- způsob zabezpečení zasazení divisí prvního sledu do sražení a boje silami a prostředky frontu, úkoly dělostřeleckého a leteckého zabezpečení,
- způsob a doba organizace součinnosti s vševojskovými armádami, druhy vojsk a letectvem jak při zasazení, tak i v hloubce,
- doba pohotovosti k přesunu z vyčkávacího prostoru i k zasazení do průlomu,
- hlavní opatření materiálně technického zabezpečení.

Při plánování operace MA třeba však počítat s tím, že její úkoly mohou být v průběhu operace změněny nebo upřesněny v souhlase se změnami situace.

Tak tomu bylo na příklad v sandoměřsko-slezské operaci 1. ukrajinského frontu. Tehdy 3. gardová tanková armáda měla za úkol v součinnosti s 4. tankovou armádou pronásledovat nepřítele a překročit řeku Odru severovýchodně od Breslau.

Poněvadž zesílením odporu nepřítele ve Slezsku vzniklo ohrožení zpozdujícího se levého křídla frontu, byla 3. tanková armáda obrácena na jih podél východního břehu Odry do týlu slezského uskupení, což způsobilo jeho rozdělení.

Proto také plán operace musí být pružně upřeshňován podle měnící se situace nebo podle upřeshňovaných úkolů v průběhu operace.

IV. Součinnost MA s vševojskovými armádami, letectvem a vzdušným výsadkem

1. Operační součinnost

MA bez ohledu na to, bude-li zasazena do sražení již první den operace nebo bude-li jí použito v prvním sledu frontu, začne se již na druhý den operace odtrhávat od vševojskových armád. Součinnost s nimi, s letectvem

a s leteckým výsadkem bude uskutečňovat v souladu se zámyslem frontové operace, se situací a s úkoly.

Zásadou této součinnosti musí být sladění bojové činnosti všech druhů vojsk a letectva a v organisaci vzájemné pomoci, pokud jde o úkoly, prostor i čas ve všech obdobích frontové útočné operace.

Součinnost organisuje již v přípravném období velitel frontu a jeho štáb.

a) Součinnost se vševojskovou armádou

Nejpodrobněji je třeba propracovat součinnost na zasazení do sražení nebo na průlomu taktické hloubky obrany a rozdrčení bližších operačních záloh nepřítele.

V této době jsou vševojskové armády povinny zabezpečit vyjití MA na čáru zasazení, samo zasazení nebo spolupracovat při průlomu nepřátelské obrany MA a spolu s ní ničit bližší operační zálohy.

MA po zasazení do sražení nebo po prolomení taktické hloubky obrany rozvíjí taktický úspěch vševojskových armád, značně zrychluje tempo útoku vojsk frontu a zabezpečuje rychlý postup vševojskových armád.

V období rozvíjení operačního úspěchu bude součinnost mezi vševojskovou a MA záležet ve společném pronásledování odcházejícího nepřítele, v rozdrčení jeho hlubokých záloh, v pomoci MA vševojskovou armádou v boji se silnějšími nepřátelskými zálohami.

V přípravném období je tato součinnost předvídána v celkovém plánu útočné operace frontu při stanovení úkolů armádám; podrobněji ji organisuje velitel frontu během operace podle konkrétní situace.

Při organisaci součinnosti s vševojskovou armádou je třeba počítat s tím, že MA předstihne vševojskové armády, a proto její boj v operační hloubce bude nejčastěji probíhat v součinnosti s leteckými výsadky, s letectvem a s jednotkami zbraní hromadného ničení nebo při obklíčení silného nepřátelského uskupení s MA vlastního nebo sousedního frontu.

b) Součinnost s letectvem

Letectvo je nejdůležitějším prostředkem k zabezpečení a podpoře MA v operační hloubce.

Letectvo je schopno působit do velké hloubky a rychle soustředit síly, jak k přímé podpoře MA, tak i k úderům na nepřátelské zálohy samostatně s cílem ničit a zdržovat jejich příchod do prostorů bojové činnosti MA a umožnit tak zničení nepřátelských záloh po částech. Tímto způsobem letectvo značně zvyšuje důraznost akcí MA v operační hloubce.

Letectvo plní obdobné úkoly ve prospěch MA jako vševojskové armády s tím, že bombardovací letectvo vyrovnává částečný nedostatek dělostřelectva MA.

Kromě toho může letectvo provádět zásobování MA pohonnými hmotami, střelivem a proviantem.

Taktickou součinnost organisuje velitel MA podle pokynů velitele frontu.

Přitom však není možno uvažovat o součinnosti s letectvem jen jako o pomoci letectvem MA; letectvo bude mít značné potíže s přemístěním letišť, a proto je třeba, aby MA zabezpečovala činnost letectva ovládnutím co možná neporušených letišť v operační hloubce.

I když poloha těchto letišť bude nepříteli známa, přece jen za určitých maskovacích opatření jich bude možno využít.

c) Součinnost se vzdušným výsadkem

Tato součinnost může záležet

- v jejich společné bojové činnosti s úkolem dokončit obklíčení hlavních sil nepřítele,
- ve společném rozdrčení hlubokých záloh nepřítele,
- v podpoře MA vzdušnému výsadku, který drží ovládnuté předmostí nebo důležité prostory v operační hloubce.

Jakmile se vzdušný výsadek spojí s MA, podřizuje se zpravidla veliteli MA.

d) Taktická součinnost

Jejím cílem je sladit podle úkolů, prostorově i časově bojovou činnost svazků a různých druhů vojsk MA i podpůrných mezi sebou, jakož i upřesnění taktických podrobností součinnosti s podpůrným letectvem a sousedními svazky v souladu se zásadními pokyny velitele fronty.

Uvnitř MA mezi svazky a posilovými prostředky organizuje součinnost velitel MA v terénu nejčastěji, jakmile učiní rozhodnutí.

Podrobně může být organizována jen na první den operace.

Při organizaci součinnosti pro zasazení MA do sražení je velitel MA povinen

- upřesnit způsob přesunu svazků MA k čáře rozvinutí a zasazení,
- upřesnit bojovou činnost prvního sledu pro případ jeho rozvinutí na čáře zasazení,
- upřesnit úkoly svazků a organisovat úkoly dělostřelectva, prostředků atomového napadení, přiděleného i podpůrného letectva a organisovat mezi nimi součinnost jak při zasazení, tak i v operační hloubce;
- vyjasnit způsob součinnosti se svazky vševojskových armád,
- nařídit organisaci přesunu průzkumných odřadů, OZP, PO a způsoby jejich bojové činnosti,
- určit způsob zasazení druhého sledu a jeho zabezpečení,
- určit cíle, čáry a prostory pro dýmování se stanovením jeho začátku a konce,
- určit součinnostní signály.

Tyto úkoly mohou být zásadním obsahem plánované tabulky součinnosti.

V. Organizace a zabezpečení zasazení MA do sražení

Úspěch operace MA v operační hloubce do značné míry závisí na správně organisovaném a včasném jejím zasazení do sražení. Používání zbraní hromadného ničení tento požadavek ještě více podtrhuje. Zasazení MA do sražení bude velmi důležitým a odpovědným údobím frontové operace, a proto bude řízeno velitelem fronty a jeho štábem.

Úspěšné zasazení bude záviset na tom,

- do jaké míry se podaří zasadit MA na daném směru s překvapením,
- na udržení převahy ve vzduchu,
- na správně organizovaném a přesně provedeném zasazení,
- na rozdrácení hlavních sil nepřítele a jeho blízkých záloh při průlomu jeho taktické hloubky obrany, aby nebylo nutno rozvíjet hlavní síly MA na čáře zasazení a provést zasazení z chodu, a tím zabezpečit nezadržený postup MA do operační hloubky,
- na terénu na čáře zasazení a na směru úderu MA.

Velitel frontu určuje čáru (čáry) zasazení, dobu zasazení, pásma přesunu, směr pro zasazení a stanoví úkoly pro zabezpečení zasazení MA do sražení.

Stanovení čáry a doby zasazení závisí hlavně na zámyslu operace, na způsobu použití zbraní hromadného ničení, na obraně nepřítele, na umístění a síle jeho záloh a na terénních podmínkách.

MA v operaci začínající průlomem připravené nepřátelské obrany může být zasazena do sražení již první den nebo zrána druhého dne.

Zdá se velmi výhodné zasadit MA již první den, třeba i ke konci dne. Tím je dána MA možnost rozhodnou bojovou činností v noci prolomit z chodu armádní obranné pásmo a v rychlém tempu rozvíjet operační průlom. Mimo to překvapující úder MA poskytuje jí možnost rychle proniknout do operační hloubky před příchodem nepřátelských záloh k úseku průlomu.

Průlom taktické hloubky nepřátelské obrany musí být proveden vševojskovými armádami prvního sledu frontu; používat MA k dokončení průlomu taktické hloubky nebylo by účelné. Proto je-li prolomeno druhé pásmo obrany až ke konci prvního dne operace, bude pravděpodobně MA zasazována do sražení zrána druhého dne.

Stejně tak, zaujal-li nepřítel zavčas obranu na armádním pásmu nebo je-li na směru zasazení MA terén nedostupný tankům, bude MA zasazována později, po průlomu armádního pásma nebo po ovládnutí nedostupného terénu vševojskovými armádami.

Pásmo přesunu na čáru zasazení šířkově bude ovlivněno nejvýhodnější sestavou MA pro danou situaci, vlastnostmi terénu a komunikační sítě a nutností přesunu vojsk k čáře zasazení na široké frontě se zřetelem na protiatomovou ochranu a překvapení. Ovšem poslední podmínka má svoje meze vzhledem k potížím při větších přesunech. Pro každou divisi prvního sledu MA třeba 2 až 3 komunikací a pro celou MA 6 až 8. Při minimální vzdálenosti komunikací mezi sebou 3 km je nutná šířka i se zabezpečením boků 20 až 27 km.

Směr zasazení MA bude vázán směrem hlavního úderu frontu. Nepřítel při svých manévrovacích možnostech může zadržet útok našich vojsk na předvídaném směru zasazení MA, z čehož by mohla vzniknout potřeba odálit dobu zasazení MA nebo nás přinutit spotřebovat část sil MA k dokončení taktického průlomu. Obojí by bylo nevýhodné.

Proto, abychom to předešli, jeví se nutné již při přípravě operace předvídat záložní čáry zasazení a organisovat i na nich zabezpečení zasazení MA. Tyto čáry třeba určovat tak, aby MA mohla z nich rozvíjet úspěch ve směru předvídaném zámyslem frontové operace.

Čára zasazení kromě již známých podmínek, pokud jde o pozorování, skryt, terén, který má být v předpolí výhodný pro použití všech druhů vojsk (hlavně tankových a mechanisovaných) a jejich součinnost, musí vyhovovat základní podmínce, a to být v terénu, který nepřítel nemá ženijně vybudován k obraně, aby bylo možné zasazení MA z chodu.

Na čáře zasazení může se MA setkat s odporem odcházejících jednotek nebo v nepříznivém případě s odporem záloh přisunutých z hloubky nebo z úseku fronty, na němž se neútočí.

Byla-li vhodně volena, bude nepřítel přinucen přecházet spěšně do obrany, nebude mít možnost organisovat odolný systém protitankových i protipěchotních paleb ani rozvinutou síť ženijních úprav. Často bude obrana soustředěna na udržení opěrných bodů na křižovatkách nebo v osadách.

Úkol zmocnit se čáry zasazení plní svazky vševojskových armád v součinnosti s PO divisi MA.

Proto velitel frontu určuje, jakých prostorů na čáře zasazení i na bocích musí se zmocnit vševojskové armády a PO mechanisované armády k době zasazení, úkoly vševojskových armád k rozšíření průlomu do stran a úkoly na zničení bližších záloh nepřítele.

Velmi výhodné bude zasazovat MA do plánovitě vytvořené mezery mezi vševojskovými armádami, poněvadž tím dosáhneme rychlejšího zasazení a vyhneme se nebezpečnému nahromadění vojsk na malém prostoru.

Použití zbraní hromadného ničení na čáře zasazení bude opodstatněno jen tehdy, když nepřítel organisoval před ní silnou obranu nebo připravuje v době zasazení protiúder. V každém případě nutnost použití AZ třeba považovat za výjimečný případ.

Vždy však nutno předem organisovat všestranné zabezpečení zasazení MA do sražení.

a) Dělostřelecké zabezpečení

Při zasazení MA do sražení první den operace bude těžko počítat se silným dělostřeleckým zabezpečením, protože v té době k čáře zasazení mohou vyjit jen dělostřelectvo prvního sledu MA, DDS divisi vševojskových armád na čáře zasazení.

Armádní skupiny v té době snad jen částí sil zaujmou nová palebná postavení.

Proto hlavní tíži zabezpečení zasazení v tomto případě ponese letectvo.

Bude-li se zasazovat MA zrána druhého dne, může být k zabezpečení jejího zasazení použito ADS; tím se může zvýšit hustota hlavní na 50 až 70 na 1 km.

Dělostřelecké zabezpečení závisí na rázu a síle odporu nepřítele před čarou zasazení.

Byl-li odpor nepřítele zlomen mechanisovanými divisemi vševojskových armád a PO mechanisované armády, stačí místo dělostřelecké přípravy jen krátký palebný přepad nebo se vůbec neprovádí. V tom případě nebude pravděpodobně třeba provádět ani dělostřeleckou podporu a skutečně se jen doprovod na výzvu na maximální dálku střelby.

Bude-li na čáře zasazení organisován odpor nepřítele, bude třeba dělostřeleckého zabezpečení formou dělostřelecké přípravy, podpory a zabezpečení boje v hloubce.

Dělostřelectvo pak plní normální úkoly jako v útočné operaci.

Dělostřelecká příprava je závislá na rázu nepřátelské obrany a na množství dělostřelectva, které je k dispozici. Může trvat 20 až 40 minut. Začíná tak, aby tanky a pěchota na obrněných transportérech při jejím ukončení dosáhly čáry zasazení. Podpora bude prováděna nejčastěji postupným soustředěním palby do hloubky asi 4 km podle určených čar. Přenos palby se provádí na signál davaný tanky.

Zabezpečení boje v hloubce se provádí soustředěním na žádost velitelů pluků prvního sledu do maximální dálky střelby beze změny palebných postavení dělostřelectva, které zasazení jen zabezpečuje.

Třeba rovněž připravit k ochraně boků přehradné palby na směrech možných protiztečí.

Protiletadlové dělostřelectvo v součinnosti se stíhacím letectvem chrání zasazení MA s úkolem nedopustit hromadné údery nepřátelského letectva. Ochrana se provádí podle plánu PVO frontu. Přitom je třeba, aby protiletadlové dělostřelectvo těch vševojskových armád, v jejichž útočném pásmu je MA zasazována, provedlo do jejího zasazení takové přeskupení, aby většinou sil mohlo chránit MA.

Toto přeskupení je plánováno velitelem dělostřelectva frontu v souhlase s rozhodnutím velitele frontu.

Protiletadlové dělostřelectvo MA se přemisťuje v její sestavě tak, aby mohlo chránit jednotky MA po jejich průchodu sestavou vševojskových armád.

Dělostřelectvo MA je výhodné, není-li to nutné, nerozvinovat, aby nezůstalo pozadu za MA.

b) **L e t e c k é z a b e z p e č e n í** zasazení plánuje v souhlase s rozhodnutím velitele frontu velitel letecké armády. Uskutečňuje je frontové letectvo jak samostatně, tak i v součinnosti s dělostřelectvem.

Hlavních sil letectva se využije k umlčení a zničení nejvážnějších ohnisk odporu a dělostřelectva v pásmu zasazení a na bocích a část sil zabráňuje příchodu nepřátelských záloh k čáře zasazení. Množství letectva závisí na konkrétní situaci a určuje je velitel frontu. Může to být jeden vzlet bombardovacího sboru a 1 až 2 vzlety bitevního sboru (bude-li bitevního letectva používáno); k ochraně jeden stíhací sbor.

Zabezpečení zahrnuje leteckou přípravu a podporu (doprovod). Není-li silného odporu nepřítele a MA se nerozvinuje, letecká příprava se nekoná.

Přitom plní letectvo tyto hlavní úkoly:

- ničí a umlčuje základny atomových zbraní, dělostřelectvo, tanky a protitankové zbraně,
- umlčuje nejdůležitější ohniska odporu,
- napadá a zdržuje přicházející zálohy,
- pomáhá při odrážení protiúderů,
- chrání vojska MA ze vzduchu,
- provádí zadýmování,
- provádí průzkum.

Důležité je, aby úderů letectva bylo s překvapením využito tankovými jednotkami MA.

Velitel letecké armády bude pravděpodobně na předsunutém velitelském stanovišti velitele frontu, velitelé leteckých sborů (stíhacího, bombardovacího a bitevního) na VPS velitele MA. U divisi budou návodčí.

V zájmu MA organisuje front vzdušný průzkum s cílem

- do zasazení MA do sražení zjistit, kde jsou nepřátelské zálohy, které mohou zasáhnout při zasazení, upřesnit sestavu nepřátelského dělostřelectva, tanků, protitankových zbraní v prostoru čar zasazení, odhalit ohniska odporu jak před čarami zasazení, tak na křídlech; odhalení zbraní hromadného ničení,
- při zasazení MA sledovat změny v sestavě nepřítele, hlavně na křídlech, hlídat nepřátelské zálohy, zjistit známky odchodu nepřítele na obranná pásma v hloubce a přezkoušet, zda jsou obsazena, navádět letectvo a tanky na cíle, sledovat bojovou činnost MA, prozkoumávat terén v hloubce nepřátelské obrany s hlediska manévrovacích možností MA.

Zprávy jsou dodávány přímo z průzkumných letounů radiem — ve zvláštní radiové síti.

c). Ženíjní zabezpečení

K hlavním opatřením ženijního zabezpečení patří:

1. Úprava komunikací

Z vyčkávacího prostoru do předního okraje možno úpravu provést předem; přitom se využije komunikací vojsk prvního sledu.

Od předního kraje do čáry zasazení musí být úprava provedena v krátkém čase a za těžkých podmínek. Bude-li se MA zasazovat do sražení již v 1. den, znamená to, že komunikace na hloubku kolem 35 km musí být upraveny za 5 až 6 hodin. Přitom se od čáry rozvinutí do čáry zasazení počet komunikací zdvojnásobuje.

K těmto pracím nebude možno používat sil vševojskových armád prvního sledu, poněvadž by tím bylo narušeno plnění jejich úkolů.

Rovněž síly MA je třeba uchovat pro činnost v hloubce.

Proto za přípravu komunikací odpovídá náčelník ženijního vojska frontu a provádí se silami a prostředky frontu, ovšem v součinnosti s vševojskovými armádami a OZP mechanisované armády.

OZP mechanisované armády musí dorazit na čáru rozvinutí před PO mechanisované armády a na čáru zasazení před hlavními silami MA.

Proto mohou dostávat jen úkoly, které nevyžadují delší pracovní doby.

2. **Ženíjní průzkum** nepřátelské obrany v prostorech čar zasazení provádí se ženijními jednotkami zařazenými do průzkumných a předsunutých odřadů prvního sledu MA.

3. Odminování terénu v prostorech čáry rozvinutí a zasazení.

Jak bylo už uvedeno, je třeba volit čáru zasazení v terénu, který nemá nepřítel ženijně vybudován, a proto tam pravděpodobně nebude mít souvislá minová pole, nýbrž jen spěšně zaminované dílčí úseky.

Především bude třeba přezkoušet, zda nejsou zaminovány prostory dělostřeleckých palebných postavení a terén, kde se budou rozvíjet divise prvního sledu.

Tento úkol plní svými silami a prostředky front, vševojskové armády prvního sledu a částečně i MA.

4. Zabezpečení ohrožených boků minovými zátarasy.

Tento úkol plní POZ frontu a vševojskových armád prvního sledu; POZ MA třeba ponechat k plnění úkolů po zasazení. Pravděpodobně ho bude použito, jen když při zasazení bude nebezpečí silného nepřátelského protiúderu.

5. Vybudování VS a VPS

Tyto práce konají ženijní jednotky MA spolu s ženisty jednotek, které zabezpečují zasazení MA.

Při plnění všech uvedených úkolů třeba respektovat zásadu, že ženijní síly a prostředky MA je nutno uchovat pro plnění úkolů v hloubce nepřátelské obrany.

d) Protiatomová ochrana

Organisuje se podle platných zásad a bude záležet hlavně v radiačním průzkumu, v rozčlenění sestavy, v udržení dotyku s nepřítelem prvním sledem, ve využívání terénu, po př. nepřátelských obranných objektů druhým sledem MA a v ničení zjištěných nepřátelských prostředků atomového napadení.

e) Chemické zabezpečení

obsahuje protichemickou ochranu, zabezpečení dýmem a ohňometnými prostředky. Protichemická ochrana musí zabezpečit výstrahu, zmaření nebo zeslabení výsledků chemického napadení, ochranu proti účinku otravných látek a odstranění následků chemického napadení.

Provádějí ji jak organické, tak posilové prostředky MA.

Do PO se zařazují orgány radiačního, biologického a chemického průzkumu. V záloze velitele MA obvykle je ponechán 1 až 2 prapory pro odmořování terénu.

Dýmové clony na křídlech vytváří obvykle letectvo; rovněž třeba zabezpečit dýmy přechod soutěskami nebo odkrytými úseky komunikací. Na čáře zasazení může být využito k zadýmování i strojů. Důležité je brát v úvahu směr větru, aby dým nepřekážel v postupu MA.

Ohňometů se použije hlavně k zesílení protitankové obrany boků MA na čáře zasazení.

f) Biologické zabezpečení je organisováno v rámci frontových opatření.

O zabezpečení atomovými zbraněmi se nezmiňují z důvodů dříve uvedených.

K sladění všech opatření zabezpečujících zasazení MA do sražení zpracuje se »Plán zabezpečení zasazení MA do sražení« jako příloha k plánu útočné operace frontu.

V něm může být uvedeno:

- úkol MA na den, kdy je zasazena, a její operační sestava,
- osy přesunu k čáře zasazení,
- úkoly k zabezpečení zasazení: průzkumu, vševojskových armád prvního sledu, dělostřelectva, letectva, AZ, ženijního a chemického vojska (úkoly ty se plánují pro přesun na čáru zasazení a pro vlastní zabezpečení zasazení),

— organisace velení při zasazení, PVS frontu, VS a VPS velitele MA a armád prvního sledu, signály velení a součinnosti.

K plánu se přiloží plán dělostřeleckého zabezpečení se schematem paleb, rozpočty týkající se ženijního a chemického zabezpečení. Podepisuje ho náčelník štábu a náčelník operační správy frontu a schvaluje velitel frontu.

Vzhledem k tomu, že mohou být voleny záložní čáry zasazení MA, je třeba připravit v plánu zabezpečení zasazení MA i tuto možnost.

VI. Přesun na čáru zasazení a provedení zasazení

Na operační sestavu MA při zasazení bude mít vliv zámysl frontové operace, ráz nepřátelské obrany a pravděpodobný odpor nepřítele a počet pochodových os.

Přitom musí operační sestava zabezpečit rychlý přesun, malou zranitelnost atomovými prostředky a letectvem, výhodné podmínky pro rozvinutí prvního sledu, možnost prvního sledu vést boj do zasazení všech sil MA, možnost rozvinutí nejen čelně, ale i do stran, pohotovost odražení protiúderů, manévry a výhodné velení.

Obyčejně se skládá ze dvou sledů, z dělostřeleckých skupin a ze záloh.

První sled podle úkolů MA, předvídaného odporu nepřítele, šířky průlomů a počtu os pro přesun mohou tvořit dvě až tři divise, zesílené větší částí dělostřelectva, ženijního a chemického vojska a přepravních prostředků.

Druhý sled může být složen z jedné až dvou divisí a je předurčen k narůstání sil z hloubky a k rozvíjení úspěchu.

Výhodné je zařadit tankovou divisi do druhého sledu.

Dělostřelecké zálohy velitele MA může být v hloubce nepřátelské obrany použito k vytváření ADS nebo k zesílení divisí na směru hlavního úderu.

APLDS možno vytvořit jednu až dvě, jednu na ochranu VS a záloh, druhou pro tyl.

Vytvořit vševojskovou a tankovou zálohu při zasazení do sražení, má-li velitel armády druhý sled, nezdá se účelné. DPTZ obyčejně bývá do jedné dělostřelecké protitankové brigády. Ženijní záloha se tvoří k plnění nepředvídaných úkolů i k zesílení divisí. Bývají v ní ženijní jednotky, přepravní prostředky a speciální technika.

Chemická záloha obsahuje chemické i dýmovací jednotky.

POZ může být jeden nebo několik v síle do praporu.

Celková hloubka bojové sestavy MA

na 4 osách . . . 110 až 140 km,

na 6 osách . . . 70 až 90 km.

Sestava určená pro zasazení do sražení vytváří se již při vyražení z vykávacího prostoru.

Armáda může být posílena jednou až dvěma dělostřeleckými brigádami, jednou protitankovou dělostřeleckou brigádou, do jedné protiletadlové divise, do jedné ženijní brigády a speciálními jednotkami chemického vojska.

Provedení zasazení do sražení

Při průlomu taktické hloubky nepřátelské obrany může dojít ke změnám v situaci proti tomu, jak bylo při zpracování plánu předvídáno. Tyto změny mohou vyvolat nutnost upřesnit nebo i změnit opatření plánovaná pro zasazení do sražení. Hlavně může jít o upřesnění čáry a doby zasazení.

Nestačí-li nepřítel přisunout zálohy, může příznivá situace pro zasazení uzrát dříve a před předvídanou čarou zasazení. Naopak, brzdí-li nepřítel náš útok, může být někdy třeba změnit čáru zasazení, pokud jde o hloubku, a dokonce volit ji na jiném směru.

Velitel frontu musí sledovat průběh průlomu nepřátelské obrany, dávat doplňkové úkoly vševojskovým armádám k vytvoření výhodných podmínek pro zasazení MA a zavčas informovat velitele MA o všech změnách v předvídaném zasazení.

Důležité je, aby velitel frontu určil správně dobu vyrazení hlavních sil MA z vyčkávacího prostoru.

Předčasně vyrazení by mělo za následek, že MA bude nucena vejít do sražení dříve za nevýhodných podmínek nebo čekat na čáře rozvinutí, což by znamenalo vystavit MA nebezpečí atomových a leteckých úderů, a mimo to moment překvapení by se ztrácel.

Před vyrazením hlavních sil třeba vyslat průzkumné odřady, OZP a PO divisi prvního sledu.

Průzkumné odřady

Po průlomu hlavního obranného postavení postupují hned za PO divisi druhého sledu armád prvního sledu a nepouštějce se do boje provádějí průzkum nepřítele.

Při dosažení čáry zasazení pokračují ve vedení průzkumu na směrech jim určených, prozkoumávají obranu, palebný systém, zátaras a činnost nepřítele.

Odřady k zabezpečení pohybu

Divise prvního sledu vysílají po každé ose OZP do ženijní roty s mechanizačními prostředky zemních a mostních prací, s četou odminovačů, s regulačními orgány a motorisovanými střeleckými jednotkami. Jejich úkolem je odstraňovat překážky na ose, vytyčit a prozkoumat výpomocné cesty od čáry rozvinutí po čáru zasazení, upravit osy od čáry zasazení v operační hloubce a řídit pohyb na osách.

Z počátku se pohybují za divisemi druhého sledu vševojskových armád před PO mechanisované armády.

Jakmile se PO mechanisované armády rozvinou a vstupují do boje, pracují mezi nimi a hlavními silami MA.

Předsunuté odřady divisi prvního sledu

V součinnosti s divisemi druhého sledu armád 1. sledu zmocňují se úseků čáry zasazení a zabezpečují rozvinutí a zasazení hlavních sil. Po zasazení zmocňují se důležitých čar nebo prostorů v operační hloubce do příchodu hlavních sil.

Podle úkolů může být jejich síla od motorisovaného střeleckého (tankového) praporu do pluku, zesílených těžkými tanky, dělostřelectvem, že-

nijním vojskem, chemickými jednotkami a přepravními prostředky.

PO vyrazí z vyčkávacího prostoru teprve tehdy, když podle úspěšně se rozvíjejícího průlomu je již rozhodnuto, na kterém směru bude MA zasazena.

Při příchodu k čáře zasazení mechanisované armády se PO podle situace rozvinou a v součinnosti s jednotkami prvního sledu útočí na úzké frontě. Podaří-li se zničit nepřítele na čáře zasazení MA, pokračují PO v postupu a postupně se zmocňují důležitých čar a prostorů na směru postupu MA.

Při neúspěchu zabezpečí dosaženou čaru a v součinnosti s prvním sledem útočících vojsk zabezpečují rozvinutí hlavních sil MA.

Přesun hlavních sil

se provádí po sledech. Do čáry rozvinutí pochodu hlavní síly v proudech se zkrácenými vzdálenostmi, mezi sledy 5 až 8 km, mezi pluky 2 až 3 km, mezi vozidly do 30 m.

Obyčejně se určují 2 až 3 regulační čáry.

Rychlost pohybu musí být maximální, dovolují-li to ovšem konkrétní podmínky. Přibližně možno počítat do předního okraje rychlost 20 km/hod.; od předního okraje 15 km/hod.

Vyrazení z prostoru soustředění (vyčkávacího) je třeba propočítat tak, aby čela proudů hlavních sil vyšla na čaru rozvinutí v době, kdy se armáda prvního sledu a PO mechanisované armády zmocnily čáry zasazení.

Na čáře rozvinutí se upřesňují úkoly prvního sledu a otázky součinnosti, upřesňuje se bojové zabezpečení zasazení, přitahují se proudy, a když je to nutné, doplní se i pohonné hmoty.

Způsob postupu z čáry rozvinutí na čaru zasazení závisí na situaci na čáře zasazení.

Neklade-li tam nepřítel odpor, divise prvního sledu MA se nerozvinují a pokračují dále v původní pochodové sestavě.

Klade-li nepřítel před čarou zasazení odpor, první sledy divise se rozvinují v praporeční nebo rotní proudy. S příchodem k čáře zasazení se podle potřeby rozčlení a zahajují boj. Jakmile je odpor nepřítele zlomen, srážejí se opět do proudů a pokračují v jeho pronásledování.

Třeba počítat s tím, že bude-li mechanisovaná armáda zasazena do sražení již první den operace, bude nucena přesunovat se ve dne. V tom případě je třeba přesun organisovat při větším rozptýlení sestavy a rovněž při silnější ochraně letectvem. Přitom rychlost přesunu bude 15 až 20 km/hod.

Bude-li zasazena až po průlomu pásma armádních záloh nepřítele, bude někdy výhodné určit nový vyčkávací prostor za pásmem sborových záloh nepřítele a přesunout tam první den MA, abychom uchovali údernou sílu MA do hloubky nepřátelské obrany. Při přesunu do tohoto vyčkávacího prostoru se PO nevysílají.

VII. Velení

Zásadní otázky velení budou v podstatě shodné s organizací velení vševojskové armády.

Podstatné je, aby na čáře zasazení bylo velení přiblíženo vojskům a rozmístění velitelských stanovišť zabezpečovalo nutnou součinnost s vševojskovou armádou prvního sledu frontu a s frontem.

Proto bude výhodné volit VPS velitele MA v blízkosti čáry zasazení, co možná nedaleko od VPS armády prvního sledu a rovněž nedaleko od předsunutého velitelského stanoviště frontu. K zabezpečení velení třeba využít pojítek všech druhů, při čemž hlavní bude radio.

VIII. Tankové technické zabezpečení

Organisuje se s cílem udržení bojové techniky v stálém bojeschopném stavu k zabezpečení nepřetržité bojové činnosti MA.

Je třeba je organisovat na celou hloubku operace v souladu s úkoly, které bude MA plnit, a s předvídaním situace, za které bude plnění těchto úkolů probíhat.

Hlavní úkoly spojené s přípravou bojové techniky do pohotovosti provádějí se v přípravném období. V něm nutno vytvořit i nutné zásoby součástek a materiálu potřebného pro opravy.

Hlavní úkoly, které bude třeba splnit, jsou:

- doplnění svazků tankovým materiálem a prohlídky stavu bojové techniky,
- dokonalé ošetřování bojových vozidel,
- opravy a navrácení poškozených tanků svazkům,
- odevzdání frontu těch tanků, které není možno prostředky armády opravit,
- odsunutí všeho nepotřebného materiálu od jednotek a doplnění zásob materiálu nutného k provádění oprav.

Je nutné, aby velitel MA před svým rozhodnutím byl informován svým pomocníkem pro tankové technické zabezpečení (termín není zatím upřesněn) o stavu tankové techniky, pokud jde o celkový počet tanků a samohybných děl, doplnění útvarů a svazků, zásobu motohodin, technický stav a možnosti oprav, rozdělení dílenských a odsunových posilových prostředků, způsob a lhůty vytvoření zásob materiálu, nutných k zabezpečení operace.

Plán tankového technického zabezpečení zpracuje pomocník pro tankové technické zabezpečení na podkladě rozhodnutí velitele MA.

V něm třeba řešit tyto zásadní otázky:

- způsob a lhůty přípravy tankové techniky k operaci,
- způsob a doba provedení technických prohlídek,
- místo ASPV,
- způsob rozvinutí a přemístění dílenských prostředků během operace,
- způsob odsunu tankové techniky a rozdělení odsunových prostředků,
- způsob zásobování tankovým materiálem.

Při používání prostředků hromadného ničení je nutné předvídat rozptýlená rozmístění dílenských prostředků a nedopustit hromadění techniky na malém prostoru. Výhodné je vysílat dílenské prostředky k provedení oprav k poškozeným tankům na místo, kde k poškození došlo.

Při vysokém tempu útoku MA je nebezpečí, že by dílenské prostředky mohly zůstat pozadu, a proto je nutné zesílit MA na úkor frontu. Přitom je nutno, aby dílenské prostředky mohly využít plně své kapacity na místě.

Proto je výhodné, aby co možná zůstaly vždy na místě prostředky pluků do 12 hodin, divisní do 24 hodin, armádní do 3 až 4 dnů. Při odsunech nutno dodržovat zásadu odsunovat »k sobě«, to jest od podřízeného prostředky staršího náčelníka. Pokud jde o přibližný odhad ztrát tanků, možno počítat, že první den operace mohou dosahovat 5 až 6%, druhý až pátý den 8 až 12%, v další dny po 6 až 8%. Průměrné denní ztráty za operace kolem 8%.

Ovšem tankové technické zabezpečení třeba organisovat tak, aby dílenské prostředky nezůstaly pozadu a překračovaly se po sledech.

Z toho počtu může být nenávratných ztrát 30%, běžných oprav 35%, středních 20%, generálních 15%.

Průměrná denní potřeba motohodin 8 až 10. Na celou operaci 80 až 120.

Počítáme-li se zesílením MA dopravními prostředky, je schopna v dříve uvedeném složení provádět denně přibližně 50 běžných a 16 středních oprav.

Rozpočty třeba provádět na základě konkrétních údajů a graficky možno pak vyjádřit stupeň zabezpečení MA tankovou technikou na každý den operace.

Tankové technické zabezpečení je jeden z nejdůležitějších úkolů při zabezpečení operace, a proto jsou všichni velitelé povinni věnovat mu stálou pozornost.

Závěr

Zasazení mechanisované armády do sražení je beze sporu velmi odpovědný a přitom i velmi choulostivý moment frontové operace, který vyžaduje spolehlivého zabezpečení. Již z tohoto důvodu zdá se výhodnější používat, dovolují-li to podmínky, mechanisované armády v prvním sledu frontu.

Vývoj tankové techniky a nasycení armády tanky ukazují, že v budoucnu za účelem zvýšení tempa operace, využití momentu překvapení a dokonalého využití účinků zbraní hromadného ničení, že můžeme očekávat tam, kde to terénní podmínky dovolí, budou vševojskové armády nahrazovány MA a jejich úkol rozvíjet úspěch převezmou tankové armády.

Zatím však v našich poměrech je nutno se otázkami MA hlouběji zabývat a malým příspěvkem k tomu měl být i tento článek.